

agrupació excursionista atalaia

FEDERADOS
federación catalana de Alcalaia
federación catalana de ATALAYA
comité de exploraciones subterráneas de cataluña
asociación española de camping y caravana

CARRER ANSELM CLAVE, 3 - TELEFON 893 12157 - VILANOVA I LA GELTRU

CIRCULAR PER ALS SOCIS AGOST DEL 1970

Assistència a les IVes Jornades Espeleològiques a Vallada (València)

Durant els dies 1, 2 i 3 de maig foren realitzades aquestes jornades prop de Vallada, en el sector del Túnel del Sumidor a la Serra Grossa, a les quals assistiren els dos grups actuals de Vilanova (el G. E. de la Talaia i el G. E. del Museu Balaguer) que es dediquen a aquesta branca i que en realitat foren l'única representació catalana en dit lloc. Els uns hi arribaren mitjançant RENFE i altres medis i els altres amb cotxe, passant cadascú les seves pròpies peripècies per arribar al lloc ja que era desconegut de les persones que hi feren cap. Un cop al Campament i després de muntar tenda es feren les presentacions corresponents, i a les quatre de la tarda és cridada una representació de l'Atalaia per anar a la Cova del Castell i l'altre al Túnel del Sumidor. Als altres no els toca el torn fins al proper dia.

Durant la nit un grup ataca el Túnel del Sumidor, sobretot elements del CRIS, i travessen el primer sífó i recorren prop de 300 m. més de galeries, arribant a un altre sífó que

els barra el pas i que proven el seu intent però, degut a l'estretor i les hores que portaven de treball, abandonen per al dia següent.

Al següent dia un membre de l'Atalaia va en grup a la Cova Pates mentre els del Museu s'introdueixen al Sumidor i a la nit un es convidat a formar part d'un grup nocturn per atacar de nou el Sumidor.

De totes les coves d'aquests voltants destaca el Sumidor per trobar-se dintre dels guixos del Trias o₁₁ ha estat excavada. Els anàlisis de les aigües que hi circulen donen un elevat tant per cent de carbonat càlcic dissolt amb elles junt amb bastant de salinitat procedent de la mateixa roca guixera així com una infinitat de formes (segons explicació dels fullets que es repartiren) que plantegen nous problemes geoespeleològics. La part alta del Sumidor es denota per la part del defora, amb dues grans dolines (dintre una d'elles fou instal·lat part del Campament) de forta erosió, amb dues entrades obturades poc després de la seva introduc-

ció. A la part mitja es troba l'entrada del Sumidor i a la part baixa un torrent sec. Interiorment la part alta de la cova va a parar dessota de les dolines esmentades i els passos alts no surten a l'exterior, quedant barrada la continuació per un llac o sífó.

A la part mitja hi ha l'entrada del Sumidor en el lloc d'on falla, la qual fou origen de la seva obertura i des d'aquí es pot continuar fins a la part baixa o sigui fins al saltant de 25 metres que dona entrada a un nou sífó, el qual ja fou travessat i també un altre, arribant la cavitat als voltants dels dos quilòmetres de recorregut.

Les formacions litogèniques es troben completament absents apart d'alguns racons en forma de minicolades. En canvi hi ha formació de gorgs de bastant de dimensió. Les roques s'han tornat punxents degut a la corrossió per les aigües i en les seves sorres es poden recollir cristalls exagonals de cuarç en varietat de silici color granit dit «jacinto de Compostela» així com una sèrie de cristalls blancs transparents propis del guix. Aquestes roques pròpies per l'obtenció del guix escalfades a 150° perden aigua i es deshidraten i formen el conegut guix i que es troben per aquests voltants alguns forns on el couen.

A la part alta del sumidor es poden veure encara els tres pisos on corria l'aigua. El més alt es grandíols. En el segon, en una de les sales es pot veure un fabulós plegament en forma d'anticlinal i sinclinal i els tubs de pressió. Dessota d'ell, quasi tocant al segon, es troba l'actual, més estret i també un xic més tortuós.

En el seu recorregut, tant en la part alta com en la baixa, hom s'ha de posar dintre l'aigua. En èpoques de fortes pluges, trobar-se dintre ha de ser d'espant, degut a la seva impetuositat. De fet l'aigua hi corre durant tot l'any en més o menys quantitat, i si es pogués trobar una de les dous que alimenten aquest riu subterrani, el poblet de Vallada tindria aigua a dojo durant tot l'any ja que en van un xic escassos. Si es trobés caldria donar un vot més de confiança a aquesta branca que ens agermana vers el coneixement del desconegut, en benefici humà.

Altres colls de coves dels voltants no menys interessants desperten altres activitats com per exemple l'arqueologia. Així podem donar les gràcies als companys valencians per les activitats en comú. Finalment ens acomiadarem amb un vi d'honor al davant de l'ermita.

A. FERRER

SECRETARIA

El pasado día 11 de Julio se celebró la Asamblea General Ordinaria de Socios, con una asistencia de 27 asociados, para conocimiento de los componentes de nuestra Entidad a los que no les fué posible asistir comunicamos los acuerdos tomados de más relieve que son:

1.º Formar una delegación de «LA ATALAYA» en la localidad de San Pedro de Ribas, a petición de algunos vecinos de aquella localidad.

2.º El Grupo de Espeleología que dependía de la Sección de Montaña, solicitó en el capítulo del orden del

día (ruegos y preguntas) su autonomía pasando a ser una sección más dentro de la Entidad, su petición fué atendida y otorgada previa presentación de los Estatutos que fueron aprobados.

Los responsables de la nueva sección serán:

Presidente: D. Miguel Alentorn Mañé

Secretario: D. Juan Ferrer Garriga

Tesorero: D. Domingo Vedo Fernández

Vocal de Material: D. Bernardo Blanco Mayo

Vocal Publicaciones: D. Domingo Vedo Fernández

SECCION DE MONTAÑA

noy el G.E.A.M. puede salir solo a practicar el difícil y bonito deporte de la Escalada. Este verano hemos programado una campaña a la famosa escuela de escalada Montserratina donde, cordadas como Lluís Soler - Carles Estrada, Joan Tarríño - Pau Montane, y Angel Vedo - Joan Chaparro, podrán poner en práctica sus conocimientos y adquirir experiencia. Entre las escaladas más difíciles se encuentra «La Boleta Foradada» por la vía Anglada-Cerdá, la «Panxa del B&be» por la vía Badalona y la «Punxa del Fleutats» por la vía Kildo, como clásicas se encuentran el «Cavall Bernat», «la Momia», «L'Elefant», «El Gorro Frigit», «el Rave», etc.

Las escaladas que se llevan efectuadas son las siguientes:

EL GORRO FRIGIT - vía Montpart V°L y 120 mts. altura.

Cordada: Joan Tarríño - Compañero del C. E. Sabadell.

EL GORRO FRIGIT - vía Montpart V°L y 120 mts. de altura.

Cordada: Angel Vedo - Pau Montané.

EL CAVALL BERNAT - vía Eadadlona V°L y 90 mts. de altura.

Cordada: Angel Vedo - Joan Chaparro.

L'ELEFANT - vía Boy - A1 y IV°L 150 mts. de altura.

Cordada: Lluís Soler - Carles Estrada.

Cordada: Angel Vedo - Joan Chaparro.

L'ELEFANT - vía G.E.D.E. A 2 S. y VI° L S. 150 mts.

Cordada Angel Vedo y Joan Chaparro.

Todas éstas en la escuela Montserratina, pero también se ha de hacer constar la efectuada por Carlos Estrada y un compañero del G.E.R. de Reus en el Petit Pedraforca (Garraf), así como la primera efectuada en esa misma pared por la cordada Joan Chaparro y Carles Estrada; también se ha de hacer constar la primera femenina llevada a cabo por Nuri Albá en la vía denominada Diagonal de 20 mts. de altura con un A-2 S de dificultad, situada en la pared del castell d'Aramprunyà, la cual formaba parte de la cordada Carles Estrada - Nuri Albá - Joan Suriol - Joan Chaparro - Lluís Soler. **J. CH.**

FILIBUSTERISME ESPELEOLOGIC

Sembla que l'espeleologia sigui una de les branques de l'excursionisme on circula més la moneda falsa. Altres diuen que l'escalada també, i en general a moltes altres activitats. Deixant de banda els veritables espeleòlegs i escaladors, que tenen tota la nostra admiració, hi ha al marge uns grupets de persones que ni tenen la més petita noció del nom de l'activitat que diuen que practiquen. La seva ignorància volen substituir-la amb el que en diuen «fer avencs», un intens puja i baixa al darrera d'un hipotètic rècord, per cobrir-se de glòria.

Com que aquests fets no desperten l'admiració de ningú i segueixen ignorats en les publicacions espeleolò-

giques, esbraven llur rancúnia i impotència comportant-se inciviment, destroçant les concrecions i estampanant (més ben dit, embrutant amb caràcters monumentals) les sigles de l'entitat a la qual pertanyen, a les parets de la cavitat. D'aquest vandalisme no se'n deslliuren les edificacions properes a les zones càrstiques. Una bona mostra és La Pleta de Garraf, amb la destrucció que ha experimentat des de que fou deshabitada.

Ultimament també ha estat objecte de barbaritats l'ermita de Sant Antoni, d'Albinyana. Si en alguna ocasió algun d'aquests seude-espeleòlegs és atrapat «in-fraganti» i s'emporta el seu merescut, serem els últims en lamentar-ho. I si algun heroi de via estreta se sent alludit, és que té cua de palla.

NOTICIARI

POESIA SELECCIONADA

La poesia «Jurament», l'autor de la qual és el nostre consoci Xavier Garcia i Pujades, ha estat seleccionada i inclosa en la «Segona Antologia 1968-1969-1970», llibre recentment editat amb motiu de no haver-se concedit enguany el premi i accèssits del certamen de poesia «Amadeu Oller», i decidir els organitzadors de declarar-lo desert, fer una tria d'entre les obres presentades i publicar-les en forma d'antologia. Acompanya cada poema una breu nota biogràfica de l'autor.

MUNTANYES D'ESCOMBRARIES

Fa bastants anys els prohoms d'un municipi de la nostra comarca anunciaren, com si ja fos un fet, el propòsit d'adquirir una planta de transformació d'escombraries. El temps passà i el projecte fou inclòs en un programa de realitzacions intermunicipals que tampoc ha fet via. Mentrestant, una acumulació de deixalles fumejants sobre la serreta dels Cards va adquirint proporcions alarmants i la impressió ocular des de les altures de la urbanització situada entre La Mata i el Mas d'en Pasqualí és desastrosa.

Les males olors no tan sols molesten els veïns d'aquella urbanització o l'excursionista de vol gallinaci que ha sortit al defora a respirar aires sanitosos (!), sinó que és ben perceptible pels conductors que circulen per la immediata carretera.

I si algú ens diu que no són precisament aromes de jardí els efluvis que se senten al Coll d'en Ferran, procedents de les acumulacions del fonçal de les Oliveres, li contestarem que els vilanovins, mentre, esperem la hipotètica planta transformadora no anem a tirar les inmundícies al terme del costat.

EXCURSIO AL BERGUEDA

El passat dia 12 de juliol s'efectuà l'excursió amb autocar a la comarca del Berguedà, organitzada per la nostra Agrupació, visitant Berga, el Santuari de Queralt, Castellar de N'Hug i les fonts del Llobregat. Una inesperada i copiosa pluja pirinenca impedí fer l'estada programada a la Pobla de Lillet. De retorn, es va fer una breu visita a Manresa.

EXPOSICIO ARTISTICA

El passat mes de Juliol el Cercle Artístic ha presentat en el seu estatge social del Foment Vilanoví una exposició antològica de pintures, escultures i dibuixos del nostre consoci Joan Calvet. La nostra felicitació a l'artista per la bona acollida que han tingut les obres presentades.

NOU PASSEIG MARITIM

En deixar momentàniament la part de muntanya en la present temporada d'estiu per tal d'acudir a les vores de la Mediterrània, hem pogut comprovar com es va construint un passeig marítim a la Platja del Prat de l'Escarrer, la qual és sense discussió la més neta del terme vilanoví. Aquest passeig té una longitud d'uns vuit-cents metres, els quals, afegits als cinc-cents del sector Iber-sol, i —quant es faci el pont sobre la riera de Santa Maria— als quatre-cents de la platja de Cubelles, formaran un conjunt urbanístic de molta patxoca en el litoral de la nostra comarca.

ERRATA D'IMPREMPTA

La passada circular corresponent al mes de juliol fou erròniament datada amb el mes de juny. Preguem als consocis i lectors del nostre portantveu que perdonin aquesta errata, aliena a la nostra voluntat.

ACTIVITATS REALITZADES EN EL MES D'ABRIL

Dies 4-5

Espeleologia a les coves de la Punta Grossa (2on túnel)

Vocal: J. M. Franco.

Dia 5

Espeleologia a les coves d'en Duràn (Roda de Berà).

Vocal: A. Castelló. 3 assistents.

Dies 4-5

Pràctiques d'escalada a les penyes de Can Marcer.

Vocal: J. Tarríño. 3 assistents.

Dies 11-12

Espeleologia als avencs Asensio i del Mall, sortida de pràctiques del Curset de Tècnica Subterrània.

Vocal: G. E. T. 15 assistents.

Dia 12

Participació a la marxa Dufour.

Vocal: Ll. Daviu. 9 equips.

Dia 18

Conferència reportatge de la Expedició Trans-Sahara.

Vocal: X. Capdet.

Dies 18-19

Pràctiques del Curset de Tècnica Subterrània als avencs Asensio i del Mall.

Vocal: G. E. T. 16 assistents.

Dia 19

Participació a la XIII Marxa de Regularitat de Tarragona a Vilella Alta (Serra del Montsant-Priorat).

Vocal: A. Bayo. 8 equips.

Dies 25-26

Pràctiques d'escalada a Montserrat.

Vocal: C. Estrada. 2 assistents.

Dies 25-26

Pràctiques del Curset de Tècnica Subterrània a la Cova d'en Manel.

Vocal: G. E. T. 9 assistents.

Dia 26

Espeleologia a Roda de Berà.

Vocal: A. Bayo. 2 assistents.

Dies 25-26

Escalada a les penyes de Can Roca (Garraf).

Vocal: J. Tarríño. 3 assistents.

SECCIÓ DE CULTURA

CONEGUEM L'IDIOMA

AVUL, ELS COGNOMS

En diverses ocasions hem parlat de l'adulteració que han sofert els nostres topònims. En aquesta ocasió volem referir-nos al cas, no menys important, dels cognoms.

Degut a la ignorància i al desco-neixement del nostre idioma per part d'algunes generacions de funcionaris de parla no catalana en el Registre, els nostres cognoms han estat víctimes de les més variades transformacions.

De tots és conegut que en català, com en d'altres idiomes, una gran part de cognoms fan referència a oficis. (Fuster, carnisser, ferrer). Aquests noms d'oficis s'escriuen amb **r** final i sabem també que en català la **r** al final de paraula, llevat comptades ocasions, no es pronuncia. Es per això que aquests cognoms s'han convertit en tants barbarismes idiomàtics com són els: **Farré, Ferré, Fusté, Carnicé, Mercadé**.

Creiem que val la pena de corregir aquests i d'altres errors, dels quals parlarem un altre dia malgrat que els hagin escrit així els nostres pares, avis i besavis. Si ells pels motius que siguin no van poder subsanar-ho, no veiem perquè nosaltres no podem, almenys, intentar de restablir les formes correctes.

Volem recordar alguns dels cognoms d'aquest grup, més corrents i que més freqüentment veiem mal escrits:

Forma d'origen	Forma incorrecta
Ferrer	Ferré, Farré
Mercader	Mercadé
Ferner	Forné, Furné
Pintor	Pintó
Carnisser	Carnicé, Carnisé
Tintorer	Tintoré, Tinturé
Vaquer	Vaqué
Jover	Jové, Juvé

A RION

Els Castells de Calders i de Sant Vicenç (I)

Fa uns vint-i-cinc anys que el terme municipal d'El Vendrell augmentà notablement la seva extensió en anexionar-se el veí poble de Sant Vicenç de Calders. Actualment, doncs, el municipi, a més d'El Vendrell, compta amb els agregats de Comaruga, Sant Salvador, l'Estació de Sant Vicenç, Sant Vicenç de Calders i el veïnat de La França. L'etimologia del nom Calders no té dificultat. És la derivació del mot llatí «caldus» —calent—, una de les varies expressions amb els quals són designats els manantials d'aigües termals. La surgència de Calders brolla a la suau temperatura de 21°, per quina causa solament a l'hivern és ben notable la diferència tèrmica. Aquest manantial ocasionà antigament una colla d'estanys a les maresmes. Actualment el lloc és ocupat per un balneari, una piscina coberta i un estany voltat de pèrgoles amb algunes barquetes per a qui vulgui remar.

Comaruga, creiem interpretar el seu significat com a depressió arrugada, aspra, possiblement ocasionada per les aigües estancades i els prats de joncs. Vendrell deriva dels antropònims «Venrellus» i «Venrello», d'arrel i procedència germànica com ho és el nom franc «Wandregisil».

Com hem indicat abans, el litoral penedesenc era antigament un seguit de maresmes o aiguamolls, els vestigis dels quals hem aconseguit encara fa pocs anys. En són bons exemples el Prat de l'Escarrer, la Mar Morta de Cunit, els estanys de Comaruga i els aiguamolls del Francàs, tots ells ja dissecats i en curs d'urbanització actualment. Els estanys del litoral vendrellenc surten ja documentats en tot el segle X com a afrontacions dels termes de Banyeres i Santa Oliva, pertinençies del monestir de S.

Cugat. L'estany de «ipso Kaldario» el veiem esmentat per primera vegada l'any 977, inclòs en el terme de Santa Oliva.

En la donació del castell d'Albinyana a S. Cugat, datada el 1011, s'esmenta el cim «d'Schena Rosa qui est terminus de Kastro Caldarii». Així ens enterem que Calders tenia terme propi i castell. Al cap de pocs anys, el 1013, es suscita un plet entre l'abat de S. Cugat i «Adelaisis» vídua de Guillem, veguer de Sant Martí Sarroca. El litigi era per la possessió de l'estany dit «Kallerio» i altres dels voltants. La vídua deia tenir-ho per veu del seu sogre Galí, el qual ho tenia en virtut del dret d'aprisió. Abadal, en la seva obra «L'abat Oliba», esmenta aquest plet, comentant la sentència sobre qui hi tenia millors drets i la consideració que es mereixia la família que havia reduït a cultiu aquells erms solitaris, construint una torre de defensa i congregat gran quantitat de veïns amb el perill de la vinguda dels sarraïns. S'aconsella de partir a parts iguals entre els dos litigants les terres, «ipso turre», i les pesqueres de «iptos stagnos». En tot el plet no s'esmenta cap castell però sí una torre.

Tres anys més tard es tornà a remoure el plet sobre els estanys de «ipsum Caldarium», ja que al monestir de S. Cugat no es considerava satisfactòria la sentència anterior, i menys veient com continuava millorant la situació dels terrenys. El tribunal enfocà la qüestió considerant que els drets originaris de les dues parts havien decaïgut per falta d'ús, i si les terres eren ermes per dret pertanyien al príncep, i en conseqüència així li foren adjudicats. El compte de Barcelona les concedí aleshores a Sant Cugat, retenint-ne el senyoriu.

El 1033, Mir Geribert, senyor d'Olerdoia, casat amb Disposia, nina d'Adeiaida, tornà a suscitar la qüestió, sense reixir però en el seu intent de recobrar les terres de la seva sogra. S'esmenta novament la fortificació, la qual fou construïda per Adeiaida, per a defensar els estanys i les terres de les escameses dels enemics pagans.

Mentrestant, els contorns s'anaven poblant i en conseqüència es prevenia la seva defensa. El 1017, l'abat de S. Cugat dóna a Bonet, dit Bernat, unes terresernes del terme de «ipso Caldario» amb condició que hi edificui una «turrem» o cases, en el lloc anomenat «S. agnum Servidini». El 1021, el monestir permuta amb Bernat el seu aiou del terme d'Olièrdola de «castrum Mocio» i a la Clota (avui Vilafranca) per una vinya que en Bernat té a Magrinyà. Bernat dóna a més tres-cents sous que serviràn per a pagar l'obra de «ipsa turre de Callario». Segons Brasó, en l'establiment de Mir Llop Sanç al castell de Banyeres, datat al 1032, s'esmenta per primera vegada el lloc d'El Vendrell, el qual estaria situat dins el terme de Calders.

El 1037, l'abat de S. Cugat establí a «Bernardo Gelmiro» en el «kastrium quem vocant Kaldarium» que s'està construint, edificant i poblant. Afron-ta a Orient amb el terme de Castelllet, a Migdia el mar, a Cerç amb els termes de Santa Oliva i Albinyana i a Occident el de Berà. Donen el dit «kastrium Kaldarium, simul ipsos stagnos» amb l'obligació de fer-hi

dins el termini de deu anys, una ben sonica torre mes alta i mes ampla que l'existent. Sembla que l'esporadica qualificació de castell hauria estat fins aleshores únicament de caire nominal.

El mateix any es judica un nou piet, ara entre Bernat Otger de Castelllet i l'abat de S. Cugat sobre els límits de llurs terres. El senyor de Castelllet pretenia que el seu terme arribava fins a la riba de l'estany dit «Kaldarii» i pel «reger qui est ante Venrel» cap al davant de la «turrem s.Oliva» fins a la serra que hi ha sobre dita torre, quedant Calafell i Bellvei dins aquell terme. L'abat deia que el terme des de molt antic anava de «ipso Kaller de collo», el qual estava sota «parada que dicunt Episcopalem» (La Bisbal), i per «ipsas planas» cap a «ipso reger» (riera dels Masets) prop de la «turre qui fuit de Tedbert que dicunt Belvizi» (torre de Bellvei), i per «ipsa gralera» (La Griera), pel «kastrium que dicunt Kalafell» al mateix temps que «ipso stagnos que dicunt Ollero» (Platja de Calafell) fins al mar. En aquest terme, a més de Santa Oliva i El Vendrell, quedaven inclosos Bellvei i Calafell.

Es recorregué a un Judici de Déu per albats, el qual donà uns resultats dubtosos, i els jurats, davant les súpliques de Bernat Otger, decidiren adjudicar-li la major part del territori en litigi.

V. C. V. - J. V. B.

Premi Constància 1969-70

MASCULI. - 1.- Joan Ferrer; 2.- Pau Montaner 3.- Albert Bayo.

FEMENI. - 1.- Pepita Montané; 2.- Dolors Tribaldo; 3.- Mª Rosa Simón.

JUVENIL. - 1.- Angel Vedo; 2.- Joan Chaparro; 3.- Domènec Vedo.

INFANTIL. - 1.- Manuel Marqués; 2.- Maria Fusté; 3.- Xavier Lozada.

PREMI AL MILLOR MARXADOR. - Trofeu Josep A. Riñó. - Lluís Daviu.

Próximas excursiones de más interés

Día 13 de Septiembre

Participación en la Marcha de Orientación del Maresme

Días 3 y 4 de Octubre

“Campament - Aplec de Tardor“
Ermita de Nuestra Señora de Lourdes

Días 10, 11 y 12 de Octubre

Participación al V Campamento Provincial de Espeleólogos

Días 11 y 12 de Octubre

Participación al II Rallye de Montaña de la Provincia de Tarragona

Día 25 de Octubre

Participación a la XXV Marcha Excursionista de Orientación por Montaña

Perfumeria - Merceria - Novetats

maria rosa

Santa Eulàlia, 5
Vilanova i la Geltrú

President: Antoni Llorba Direcció Circular: Xavier Capdet Secretari: Xavier Salleras

T. G. Vilaseca - Villanueva y Geltrú